

épületanyag (tegula, habarcs) egyértelműen kirajzolta a római villa területét, mely a dűlőúttól Ny-ra, rögtön az út mentén fekszik. Elképzelhető, hogy kiterjedése az út K-i oldalán is folytatódik, ám a sűrű növényzet itt lehetetlené tette a bejárást. A telepnyom É-D-i irányú, kb. 250 m hosszú és 100 m széles. A gyűjtött anyag szürke kerámia, mázas mortárium, terra sigillata edények (díszített is) töredékei, egy bronzcsengő(?), bronzlemez darabja, egy kék színű üvegyöngy és üvegtöredékek. A lelőhely összefüggése feltételezhető a villától mintegy 500–600 m-re D-re lévő római temetővel (Csepreg úti dűlő).

Munkatársak: Kelbert Krisztina régésztechnikus, Nemes Tibor.

ILON GÁBOR

3. Adony, Szent Mihály-pusztá, Bolondvár (Fejér megye) B

A Bolondvár őskori telepét a 19. sz. közepe óta többen említik, régészeti ásatás még nem volt a területén. 1949-ben az akkor még füves területen e sorok írója,¹ majd 1973-ban Csukás Györgyi talált őskori, bronzkori cserepeket a felszínen.²

A Bolondvár a községtől DK-re 4,5 km-re, a Duna egykori ártere fölé magasodó dombsor szélén van. A dombsorba természetes vízmosások, völgyek vágódnak be, azt több kisebb-nagyobb részre bontva. Ezek egyike a Bolondvár is, melyet ÉÉK felől, az ártér felett igen meredek domboldal határol, többi oldalát pedig a természetes eredetű mély és széles völgyek veszik körül. Egyedül a D-i oldal alatti részen végezhetek az őskorban mélyítést, a fennsík felőli védelem erősítésére.

Az egykori telep hosszúságú platót képez, legmagasabb része a K-i vége felé van, ÉNy felé végig lejt. A domb természetes pereme jelenti a telep szélét, erődítésnek, sáncnak vagy ároknak a felszínen nyomát sem látni. Az ÉK-i és Ny-i perem alatt a külső oldalon 1–1,5 méterrel mélyebben 1–2 m széles, több helyen már elmosódott terasz húzódik. Ehhez hasonló teraszt más bronzkori földvárak szélén is találunk, de itt a K-i és Ny-i oldalon a terasról a völgybe levezető út miatt az eredete bizonytalan.

A sűrű, de áttekinthető erdővel fedett területet 2007 késő őszén mértem fel. (Az illusztrációt lásd a 159. oldalon!) A völgyekkel körülhatárolt telep hossza 118, szélessége a K-i végében 27, a Ny-i végében 70 m.

NOVÁKI GYULA

4. Akasztó határa

(Bács-Kiskun megye) U, B, Sza, Kö

2007. március 21-én helyszíni szemlét tartottam a település több pontján.

Templom-hegy: A valószínűsíthető középkori templomos falu helyét a térképeken a községtől kb. 1,5 km-re DNy-i irányban jelzett Templom-heggyel véltem beazonosítani. A lelőhely É-D irányú elnyújtott dombon fekszik, D-i irányban a következő dombhátat is magában foglalja, a gyér leletanyag bizonyossága szerint. Központi, intenzív anyagszóródással jelentkező része a Templom-hegy nevet viselő dombhát legmagasabb részén van. A dombnak jelenleg csak egy részén művelik a szőlőt.

Kisebb mennyiségű durva, talán bronzkorhoz köthető kerámia mellett jóval nagyobb számban a szarmata időszakhoz köthető kerámia, valamint nagyobb mennyiségű csont is feküdt szerteszét a felszínen.

Középkori leletanyagnak, templomnak nyoma sem volt. Ezért egy helyi lakoshoz fordultam segítségért, aki szerint rossz helyen járok, ugyanis a domb, mely a térképeken Templom-heggyként szerepel, nem a helyiek által ismert Templom-hegy. Ők ezt a nevet egy ettől D-re kb. 700 m-re levő dombra használják.

Nadrág-sziget: Helyi lakos útba igazítása után megtaláltam a középkori lelőhelyet is. A helyszín két, ÉNy-DK irányban kissé nyújtott, a környezetéből jócskán kiemelkedő dombháton fekszik. A délebbi, magasabb domb tetején állt egykor a templom, melynek helyét nem túl nagy, kb. 15×15 m területen réti mészkődarabok és embercsontok jelezték. Ezt a részt K-ről egy hosszú, É-D irányú széles dombhát, a Kígyós-hát kíséri, rajta a középkori település félreismerhetetlen maradványaival. A leletanyag alapján a 14–15. századi telepnek Árpád-kori előzménye nem volt. A település É-i irányban 450–500 m hosszan biztosan követhető. K, Ny és D irányból egy ma is vizet szállító kisebb vízfolyás öleli körbe, ezen túl a mélyebb területeken nem találtam semmit, ezek szerint vízállásos rész volt körben. A település tökéletesen alkalmazkodik a domborzati viszonyokhoz. A helyiek ma is ezt a részt nevezik Templom-heggynek.

Halastavak D-i vége: Az akasztói csárda bejáratának közelében egy, az 53. sz. út, a csárdabejáró, egy csatorna, és a tavak által bezárt, háromszög alapterületű részen földmunkát végeztek a közelmúltban.³ A terület nagy részén csak a gyökérzónát érintő terepegyengetésre került sor, ellenben 15–20 m széles sávban az út és a csatorna partján fasort telepítettek, melynek során mélyen mozgatták meg a talajt. A felszíni nyomok alapján ez a mélyszántás részben érintette a neolitik lelőhelyet, csont, kerámia és paticsdarabok jelezték ezt.

ROSTA SZABOLCS

5. Alibánfa, Postaút alatti-dűlő

(Zala megye) Rő

A lelőhely Alibánfa és Kemendollár közt, a Sümegre vezető út és Zalalövő–Zalaegerszeg–Ukk–Boba vasút-

1 NOVÁKI GY.: Fejér megye őskori földvárjai. ArchÉrt 79 (1952) 3–17, 12.
2 CSUKÁS GY.: Adony-Szent Mihály-pusztá. Rég. Füzet. Ser. I. 27 (1974) 3.

3 Kustár Rozália terepbejárása: Akasztó-Halastavak déli vége KNP 004. lh., KJM Adattár 2007-1980.